

SCI-CONF.COM.UA

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN SCIENTIFIC RESEARCH

**PROCEEDINGS OF VI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JANUARY 23-25, 2026**

**CHICAGO
2026**

UDC 001.1

The 6th International scientific and practical conference “International experience in scientific research” (January 23-25, 2026) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2026. 504 p.

ISBN 978-1-73981-121-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // International experience in scientific research. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2026. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-international-experience-in-scientific-research-23-25-01-2026-chikago-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytsky M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: chicago@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2026 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2026 BoScience Publisher ®

©2026 Authors of the articles

75. *Сотнікова Ю., Клизуб О.* 473
 ДІАГНОСТИКА СТАНУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
 ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ
76. *Філяр С. В., Попик Н. В., Сімаков С. Г.* 482
 РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ У
 ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ
 ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

LEGAL SCIENCES

77. *Shevtsova A. V.* 488
 ORIGINS OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW:
 HISTORICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE GENEVA
 CONVENTION OF 1864
78. *Yeliseieva S. V.* 492
 THE IMPORTANCE OF INTERROGATION IN CRIMINAL
 PROCEDURE LAW AND ITS COMPARATIVE CHARACTERISTICS
79. *Коваленко І. А., Гаврилюк О. В.* 500
 ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ
 ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

364.013.42:355.1(477)

ДІАГНОСТИКА СТАНУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Сотнікова Юлія,

К.е.н., доцент,

Клизуб Олексій,

Аспірант кафедри соціальної економіки

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

Анотація. У статті проведено комплексну діагностику сучасного стану системи соціального захисту військовослужбовців в Україні у 2024–2025 роках. Досліджено ключові законодавчі зміни, зокрема норми Законів № 3621-ІХ та № 3633-ІХ, що суттєво модернізували підходи до інформаційної відкритості, медичного забезпечення, гендерної рівності та соціальних гарантій військовослужбовців. Проаналізовано структуру грошового забезпечення та механізми пенсійних виплат, включно з новими формулами нарахування, пільговими умовами та лімітами. Значну увагу приділено реформі ВЛК та трансформації МСЕК у систему оцінювання повсякденного функціонування, що спрямована на подолання корупційних ризиків та зменшення бюрократичних бар'єрів. Наведено результати соціологічних досліджень, які засвідчують наявність системних проблем у сфері психологічної реабілітації, медичного супроводу, військово-цивільного переходу та взаємодії з органами місцевого самоврядування. На основі діагностики обґрунтовано напрями удосконалення системи соціального захисту, орієнтовані на людиноцентричність, цифровізацію, підвищення доступності послуг та зміцнення міжінституційної взаємодії.

Ключові слова. Військовослужбовці; соціальний захист; грошове забезпечення; пенсійне забезпечення; реабілітація; цифровізація; законодавчі зміни; соціальна політика.

Військовослужбовці – це окрема соціальна група, яка здійснює захист держави, часто за ціною власного життя, здоров'я та благополуччя їхніх родин. Соціальна політика держави щодо цієї групи має стратегічне значення для підтримки обороноздатності, соціальної стабільності та справедливості. Система соціального захисту військовослужбовців в Україні – це комплекс правових, соціальних та матеріальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод військовослужбовців, сприяють задоволенню їхніх життєвих потреб відповідно до складних умов їхньої діяльності та служби [1].

Законодавча база соціального захисту військовослужбовців у 2024 та на початку 2025 року зазнала фундаментальних змін, які зафіксовані у ключових актах, таких як Закони № 3621-IX та № 3633-IX. Основною метою цих змін є посилення правової захищеності осіб, які перебувають на службі, та створення умов для їхнього ефективного повернення до цивільного життя. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прав військовослужбовців та поліцейських на соціальний захист» від 21 березня 2024 року впровадив критично важливі норми, що стосуються права на інформацію, медичну допомогу та соціальну рівність [2].

Одним із найбільш значущих аспектів нової правової реальності є закріплення права військовослужбовців на вільне одержання, використання та поширення інформації відповідно до загальних засад Закону України «Про інформацію». Стаття 8-2 базового закону тепер прямо гарантує цей доступ, що є відповіддю на потребу в прозорості процесів мобілізації та проходження служби [2].

Крім того, оновлені норми статті 9-1 встановлюють обов'язковість урахування потреб жінок і чоловіків при здійсненні речового, медичного, психологічного та соціального забезпечення. Це свідчить про глибоку модернізацію системи, яка тривалий час функціонувала без належного врахування гендерної специфіки, що стає особливо актуальним в умовах зростання кількості жінок у Збройних Силах [2].

Фінансовий складник соціального захисту є ключовим інструментом стимулювання військової служби та забезпечення гідного рівня життя родин захисників. У 2025 році структура грошового забезпечення залишається комплексною, включаючи посадовий оклад, оклад за військовим званням, щомісячні додаткові види (надбавки, доплати, премії) та одноразові виплати [3]. Математична модель нарахувань у 2025 році відображає пріоритетність бойових завдань та вислуги років.

Розрахунок грошового забезпечення військовослужбовця здійснюється за формулою, що враховує базові оклади та надбавки за особливості служби:

$$GZ = PO + OVZ + NVR + NOPS + Pr$$

де:

GZ – місячне грошове забезпечення;

PO – посадовий оклад;

OVZ – оклад за військовим званням;

NVR – надбавка за вислугу років;

NOPS – надбавка за особливості проходження служби (часто становить до 65% від суми окладів та вислуги);

Pr – щомісячна премія [4].

Пенсійне забезпечення військовослужбовців у 2025 році продовжує базуватися на принципах стажу та специфіки звільнення. Відповідно до статті 13 Закону № 2011-ХІІ, розмір пенсії за вислугу років визначається як відсоток від грошового забезпечення.

За 20 років вислуги особа отримує 50% від середнього грошового забезпечення, а за кожен наступний рік додається ще 3%, але при цьому встановлено верхню межу в 70% [5]. Для тих, хто звільняється за станом здоров'я або віком, базовий відсоток є вищим і становить 55% [6].

Особливості нарахування пенсій для військовослужбовців представлено в табл. 1.

Особливості нарахування пенсій для військовослужбовців

Параметри нарахування пенсій за вислугу років (2025)	Значення відсотка (%)	Умови застосування
Базовий рівень (20 років вислуги)	50%	Загальні підстави звільнення
Пільговий рівень (20 років вислуги)	55%	Звільнення за станом здоров'я або віком
Доплата за кожен рік понад 20 років	3%	За кожний рік понад норму
Максимальний розмір пенсії	70%	Загальний ліміт
Змішаний стаж (25 років загального)	50% + 1% за кожен рік	Не менше 12 років 6 міс. військової служби

Пенсії по інвалідності мають іншу логіку нарахування, що залежить від причини травми чи захворювання. Якщо інвалідність пов'язана з виконанням обов'язків військової служби, виплати становлять 100% грошового забезпечення для I групи, 80% для II групи та 60% для III групи. В інших випадках відсотки знижуються до 70%, 60% та 40% відповідно [7]. Крім того, передбачені надбавки для окремих категорій, як-от Герої України або особи, нагороджені орденами, де доплата може становити до 40% від прожиткового мінімуму.

Важливим нововведенням 2025 року став механізм «особистого розпорядження» щодо виплати одноразової грошової допомоги (ОГД) у разі загибелі. Військовослужбовець отримав право самостійно визначати частки виплати для конкретних осіб, що дозволяє уникнути конфліктів у родинах та забезпечити допомогу тим, кого борець вважає за потрібне підтримати. Проте законодавство зберігає захист для непрацездатних членів родини (дітей, батьків, вдів/вдівців), які мають право на 50% від частки, що належала б їм за законом, незалежно від змісту розпорядження [8].

Однією з найбільш болючих точок системи соціального захисту довгий час залишалися військово-лікарські комісії (ВЛК) та медико-соціальна експертиза (МСЕК). У 2024–2025 роках держава розпочала радикальну реформу цих інституцій, спрямовану на усунення черг, бюрократії та корупції. З 1 січня 2025 року система МСЕК була офіційно замінена новою системою

оцінювання повсякденного функціонування особи [9].

Ця трансформація базується на сучасних міжнародних стандартах і передбачає перехід від медичного діагнозу до оцінки реальних можливостей людини та її потреб у реабілітації. Ключовим нововведенням є деперсоналізація процесу: склад експертних команд формується автоматично через електронну систему під кожен окремий випадок, а особисті дані пацієнта та лікаря приховані один від одного до моменту самого оцінювання [9]. Це нівелює можливість «домовитися» про певний статус. На рис. 1 представлено вплив реформи ВЛК/МСЕК на стан соціальної захищеності військовослужбовців.

У 2025 році також введено нові правила дії постанов ВЛК. У мирний час для військовозобов'язаних вони дійсні 5 років, проте в умовах воєнного стану строк дії скорочено до 1 року, що дозволяє тримати актуальні дані про мобілізаційний ресурс [11]. Для контрактників стандартний строк дії довідки ВЛК становить 12 місяців. Революційним є також те, що особам з інвалідністю більше не потрібно проходити ВЛК для підтвердження свого статусу, якщо він є безстроковим; дані інтегруються автоматично.

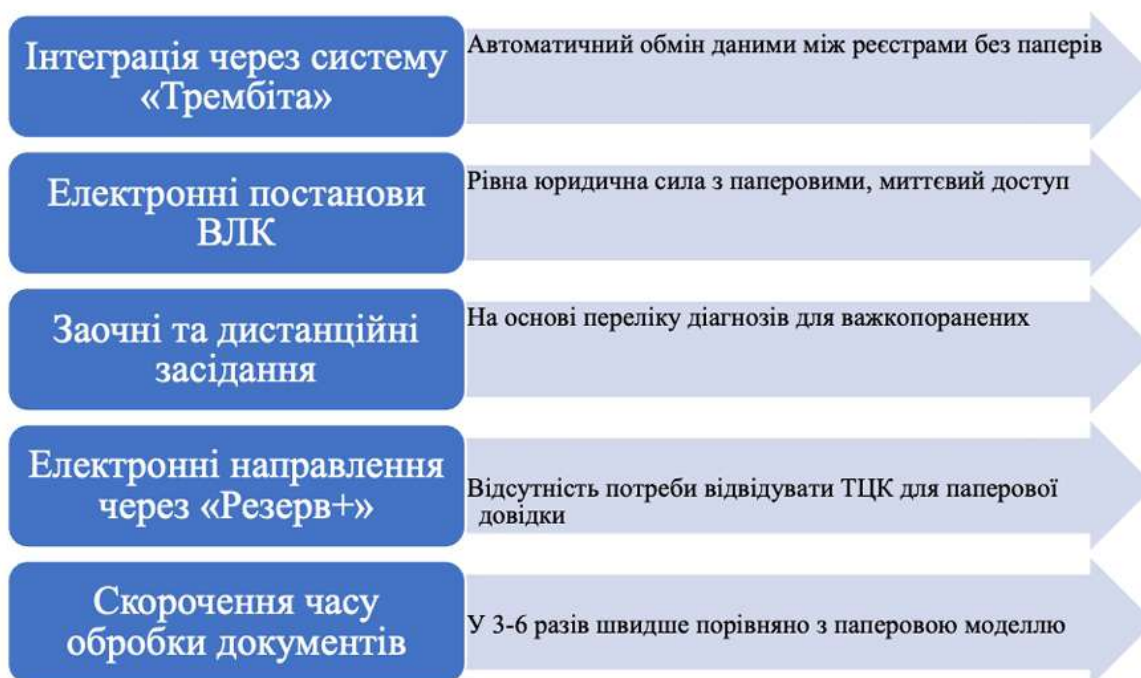

Рис. 1. Вплив реформи ВЛК/МСЕК на стан соціальної захищеності військовослужбовців

Джерело: складено на основі [10, 11]

Реальний стан системи соціального захисту найкраще відображають соціологічні опитування та звіти правозахисних організацій. Діагностика 2024-2025 років показує складну картину: попри прогрес у цифровізації, існують глибокі зони напруги, пов'язані з бюрократією нижньої ланки та психологічною адаптацією.

За даними Центру Разумкова на початок 2025 року, частка громадян, які вважають напрям розвитку країни правильним, суттєво знизилася порівняно з піком 2023 року [12]. Це корелює із загальною втомою від війни та відчуттям несправедливості в окремих аспектах мобілізації та забезпечення. У громадах, наприклад, у Коломийській, фіксується розрив між потребами родин військових та ресурсами місцевого самоврядування. Родини захисників часто почуваються ізольованими від процесів прийняття рішень на місцях [13].

Громадська організація «Принцип» у своїх аналітичних звітах за 2025 рік виокремлює кілька критичних бар'єрів [14]:

- проблеми військово-цивільного переходу: відсутність цілісної системи навігації при звільненні. Ветерани часто не знають, куди звертатися за допомогою, а якість надання послуг у цивільних установах залишається низькою;

- медичні виклики: критичні проблеми з лікуванням онкозахворювань серед військових. Пізнє виявлення через умови служби та необхідність оплачувати лікування власним коштом створюють значне фінансове та психологічне навантаження;

- бюрократичні лабіринти: навіть за наявності цифрових інструментів, поранені часто стикаються з нестачею інформації про алгоритми отримання безоплатної консультації чи реабілітації;

- соціальна дистанція: поява «точок напруги» між тими, хто воює, та тими, хто перебуває в тилу, що потребує системної комунікаційної стратегії від держави.

Діагностика стану системи соціального захисту військовослужбовців у 2024–2025 роках дозволяє зробити висновок про те, що Україна успішно

подолала етап хаотичного реагування на виклики війни та перейшла до системного будівництва нових інституцій. Цифровізація стала головним драйвером реформ, дозволивши скоротити час обробки документів у рази та знизити рівень корупції.

Однак для забезпечення довгострокової стійкості необхідно: посилити психологічну реабілітацію (відійти від формальних довідок до створення мережі центрів психологічного супроводу на базі громад); подолати «цифровий розрив» (забезпечити доступ до нових сервісів для всіх категорій військових, незалежно від їхньої технічної грамотності чи місця перебування); інтегрувати місцеве самоврядування (зробити громади головними стейкхолдерами ветеранської політики, надаючи їм ресурси для супроводу родин захисників); реформувати медичний супровід (звернути увагу на хронічні захворювання та специфічні медичні потреби ветеранів (наприклад, онкологія, слухові апарати), які часто ігноруються в гострій фазі війни).

Система соціального захисту 2025 року – це складний механізм, який продовжує адаптуватися. Її успіх залежатиме від здатності держави тримати баланс між фінансовими можливостями бюджету та моральним обов'язком перед тими, хто захищає її незалежність. Подальша трансформація має відбуватися у напрямі людиноцентричності, де кожен військовослужбовець відчуває підтримку на всіх етапах: від мобілізації до глибокої старості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/27896?utm_source. (дата звернення 27.12.2025 р.)
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прав військовослужбовців та поліцейських на соціальний захист. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T243621> (дата звернення 05.01.2026 р.)
3. Соціальні гарантії військовослужбовців ЗСУ та членів їх сімей. URL: <https://social.mil.gov.ua/socialniy-i-pravovy-i-zakhyst/socialniy-garantiy.html> (дата звернення 05.01.2026 р.)

4. Калькулятор грошового забезпечення військовослужбовців/ URL: <https://social.mil.gov.ua/groshove-zabezpechennya/rozrakhunok-hroshovoho-zabezpechennia-viiskovosluzhbovtsia-calculiator.html> (дата звернення 05.01.2026 р.)
5. Пенсія за вислугу років для військовослужбовців: розрахунок і умови призначення. URL: <https://kaminska.com.ua/blog/pensiya-za-vyslugu-rokiv-dlya-vijskovosluzhbovtsiv> (дата звернення 05.01.2026 р.)
6. Військова пенсія 2025: порядок оформлення і розрахунок. URL: <https://merezha-prava.ua/blog-posts/viyskova-pensiya-u-2025-roci-poryadok-oformlennya-ta-rozrahunku> (дата звернення 05.01.2026 р.)
7. Як нараховуватимуть пенсії ветеранам та військовим у 2025 році. URL: <https://veteran.com.ua/news/view/pensijni-viplati-dlya-vijskovih-ta-veteraniv-shho-vazhlivo-znati-u-2025-rotsi> (дата звернення 05.01.2026 р.)
8. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T201100> (дата звернення 05.01.2026 р.)
9. Парламент прийняв Закон № 12178 про реформу МСЕК, який враховує пропозиції людей з інвалідністю та громадських організацій. URL: <https://moz.gov.ua/uk/parlament-prijnyav-zakon-12178-pro-reformu-msek-yakij-vrahovuye-propoziciyi-lyudej-z-invalidnistyu-ta-gromadskih-organizacij> (дата звернення 05.01.2026 р.)
10. Оцінювання функціонування з 1 січня 2025 року. URL: <https://moz.gov.ua/uk/ocinyuvannya-funkcionuvannya-z-1-sichnya-2025-roku> (дата звернення 05.01.2026 р.)
11. Зміни ВЛК 2025: повний гід по новому порядку військово-лікарської експертизи в Україні. URL: <https://lisamolot.legal/zminy-vlk-2025-novuj-poryadok-vijskovoyi-likarskoyi-ekspertyzy/> (дата звернення 05.01.2026 р.)
12. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів під час війни, віра в перемогу (лютий–березень 2025р.) URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-stavlennia-do-vyboriv-pid-chas-viiny->

vira-v-peremogu-liutyiberezen-2025r (дата звернення 05.01.2026 р.)

13. Незадоволені потреби та точки напруги у ветеранській політиці Коломийської громади – висновки соціологічного опитування. URL: <https://www.prostir.ua/?news=nezadovoleni-potreby-ta-tochky-napruhy-u-veteranskij-politytsi-kolomyjskoji-hromady-vysnovky-sotsiolohichnoho-opytuvannya> (дата звернення 05.01.2026 р.)

14. Новини. URL: <https://pryncyp.com/news/> (дата звернення 05.01.2026 р.)